

PRÍLIŠ VEĽA OBMIEŇ

DRUHÁ ELEKTRICHA

Odstránili mi obličkový kameň a na jednu noc ma hospitalizovali. Zaviedli mi do penisu katéter, čím ho predĺžili až po nemocničný urinál, do ktorého vytekal moč pripomínajúci zriedené červené víno. León trval na tom, že zostane v nemocnici so mnou. Povedal som mu, že to nie je potrebné (samozrejme, že som mu poďakoval) a že by to vyzeralo čudne, keby sa o mňa staral. Nemocničný personál ho poznal skôr ako filmového než divadelného herca a jeho prítomnosť by pútala prílišnú pozornosť. León si však nemienil nechať ujsť príležitosť, aby mi ukázal, aký vie byť prehnane veľkorysý. Preháňal za každých okolností, nedramatizoval len vtedy, keď hral.

„Takúto situáciu treba zažiť na vlastnej koži,“ vyhlásil a myslel tým stráviť noc v nemocnici. Predpokladám, že ho lákala skôr herecká než ľudská skúsenosť. León bol hercom telom i dušou; žil, akoby stál na javisku, pričom najhoršie a najlepšie veci, ktoré v živote urobil, súviseli s herectvom: postavy, ktoré

túžil stvárniť; diela, ktoré si chcel prisvojiť, a to aj za cenu toho, že pôvodnú predlohu bolo potrebné obrátiť naruby. Nepredstavitelne zmesi tém, vyhrotená postmoderná perspektíva, žiaden rešpekt a výbušná povaha mali za následok, že neustále posúval svoje herecké hranice a privlastňoval si postavy a autorov, ktorí boli niekedy nadľudskou výzvou. Neustále porušovanie zaužívaných pravidiel v kombinácii s jeho samolúbosťou, neprispôsobivosťou a neúctou k iným z neho robilo fascinujúco-desivú postavu pre režiséra ako ja, ktorý bol zároveň jeho milencom.

Pokorným a vášnivým milencom, ktorý prežíval prvé roky spoločnej kariéry, akoby mu niekto počaroval, pretože keď sa Leónovi darilo (a darilo sa mu často), zážitok bol neopísateľný. Dokonca aj po dvadsiatich piatich rokoch a dvadsiatich piatich kilogramoch navyše bolo ohromujúce vidieť ho v novej verzii *Električky zvanéj Túžba*. Postavou Blanche Du Bois bol posadený a bolo zbytočné s ním diskutovať o tom, že nie je fyzicky stavaný na to, aby zahral ženskú postavu.

„O čom to hovoríš?“ vyletel na mňa León. „Kedy nás obmedzovalo pohlavie? Spravíme z nej muža, dáme mu meno Blanco del Bosque, trochu schudnem a pretiahnem toho surovca Kowalského. Keby Tennessee ožil, bol by nadšený, že Kowalského vymrdá nejaký chlap; pre postavu je to oveľa ponižujúcejšie ako znásilnenie krehkej Blanche. Vždy som si myslel, že Kowalski skončí po nejakej pijanskej orgii v posteli s chlapom.

V tejto verzii by bol Blanco Steliným milovaným bratom, pre ktorého má slabosť a súcitiť s ním. Príde bez ohlásenia, v žalostnom stave. Dávno sa nevideli, lebo dlhý čas strávil vo väzení. Blanco bol vynikajúcim učiteľom matematiky, až kým sa nedostal do nemilosti za zločin, za ktorý ho odsúdili aj samotní väzni. Stella pozná bratovo temné tajomstvo, za ktoré musel ísť sedieť, vie, že je na mizine, ale aj napriek tomu

svojho brata zbožňuje. Nech sa však akokoľvek snažia spáchaný zločin utajiť, Kowalski nakoniec odhalí pravdu a zistí, že Blanco skončil za mrežami za zneužitie dieťaťa.

Napriek tomu, že som Leóna presviedčal, že sa pohybujeme po veľmi tenkom ľade a hrozí riziko, že by hra mohla vyznieť ako groteska, pustil som sa do práce a prepísal som drámu T. Williamsa tak, aby štyridsaťpäťročný a deväťdesiatkilový León stvárnil Blanche Du Bois, a nevyzeral pri tom ako transvestita. Bola to výzva pre nás oboch.

Postava Blanca bola nakoniec rovnako emotívna, ba dokonca ešte viac, ako Blanche. León schudol, pretože stvárňoval muža, ktorého práve prepustili z väzenia a mal podlomené zdravie, a vďaka štíhlejšej postave sa stal opäť o čosi atraktívnejším. Bol živočíšne prítlačlivý ako Kowalski, no drsné spôsoby bývalého väzňa podčiarkovali jeho temnú minulosť. Aby mohol zostať so sestrou Stellou a postarať sa o jej dieťa, potreboval dostať prepusteného mača z domu a zbaviť sa jeho kumpánov.

Pod mojím vedením a s textom, o ktorom som si nikdy nemyslel, že sa dá napísať, to León opäť dokázal. Provokoval, žiaril, prekvapoval a fascinoval presne ako na začiatku svojej kariéry v našom prvom spoločnom predstavení Marlowovej drámy *Eduard II.* Dvadsaťročný neznámy León, ktorý vyžaroval veľa nehy a zloby zároveň, sa predstavil ako úžasný debutujúci herec v úlohe mäsiarovho syna, do ktorého sa šialene zamiloval nielen kráľ, ale aj všetci diváci v divadle Marie Guerrerovej vrátane mňa. Po každom predstavení som s ním zdieľal radosť z úspechu a večer sme sa spoločne oddávali rozkoši. Po *Eduardo-vi II.* prišla prvá Električka, kde hral Kowalského.

Pre tých, čo ho videli hrať aj v mladosti, bola *Druhá električka* metateatrálnym predstavením, v ktorom sme boli svedkami dialógu medzi Leónom pred dvadsiatich piatich rokov a neu-

veriteľným Leónom-Blancom-Blanche, energickým a arogantným ako Poliak, ale inteligentnejším, lebo sa v ňom snúbila ženská osudovosť a mužnosť, ktorou vedel odzbrojiť všetkých naokolo. Nevie, či to predstavenie bolo v štýle Tennesseeho Williamsa, obávam sa, že nie. Zmizol lyrizmus ženy Blanche, povädnutej a šialenej, ale zámerom rodinnej drámy bolo zájsť ďalej, ponúknuť tvrdsie, zlovestnejšie, súčasnejšie predstavenie s nádychom Jeana Geneta. Genet tomu dodával šmrnc, bol ako živá voda, ktorou sme hru poľfkali.

León bol šťastím bez seba. Úspechy na sklonku kariéry sa vychutnávajú najintenzívnejšie. Na oslavu tých prvých zvyčajne nie je čas a človek si ani neuvedomuje, aké ťažké ich bude zopakovať.

Blanco del Bosque ma totálne vyčerpal. Predstavenie bolo skvelé, ale ako režisér a scenárista som išiel na doraz a nebol som si istý, či ešte dokážem pracovať v takom tempe, aké od mňa León očakával. Po dvadsiatich piatich rokoch by jeho extravagancia mohla pôsobiť groteskne až pateticky a ja som nevedel, ako tomu zabrániť. Minuli sa mi nápady a stratil som motiváciu. Už sa mi nechcelo prispôbovať texty na mieru hercovi, ktorého som kedysi miloval a obdivoval. Domnievam sa, že keď sa z nášho vzťahu vytratila vášeň, vzala si so sebou aj moju schopnosť písať pre neho a režírovať ho.

Niekoľko mesiacov po *Druhej električke* som si začal uvedomovať, že náš vzťah sa blíži ku koncu, no nevedel som odhadnúť, kedy v sebe nájdem potrebnú silu na to, aby som odišiel. Keď sa blíži zvrhnutie diktatúry alebo sa čaká, kým diktátor zomrie prirodzenou smrťou, podrobený ľud celé roky opatruje v chladničke šampanské a vyčkáva. Potichu sa pripravuje na zmenu, o ktorej vie, že nastane. Prežíval som to rovnako. Musel som Leóna opustiť.